

Дорогі шанувальники «Світогляду»

Я пишу ці рядки напередодні відзначення 32-ї річниці Незалежності України і думками повертаюся до буремних подій початку 90-х років минулого століття. Дуже повільно люди, одурманені радянською пропагандою, прокидалися від сну, але у повітрі вже витав дух свободи та незалежності. Сьогодні я низько кланяюся всім тим, хто не дав пропасти тим слабим паросткам незалежності і вірив у силу та мудрість українського народу.

Україна за десятиліття своєї незалежності зробила велетенський поступ у розвитку політичних, суспільних, культурних та економічних відносин. І знову, як вже було в тисячолітній історії нашого народу, цей прогресивний поступ було перервано ворожими діями північного сусіда у 2014 та 2022 роках. Але на відміну від минулих часів тепер весь світ пересвідчився, на що здатний український народ – один із стародавніх народів світу, який спирається на свої славі традиції та в генах якого не згасає дух свободи та справедливості. Ціною великих жертв і завдяки допомозі цивілізованого світу ми переможемо цю рашистську навалу та відновимо нашу прекрасну Україну. А як її відновити?

Питання дуже складне: *«Якою буде Україна після закінчення війни?»*

Президент **Володимир Зеленський** в День Конституції окреслив п'ять орієнтирів для обговорення – філософія перемоги; глобальність української безпеки; політика героїв; політика справедливості; трансформація України на наступні 10 років. Тепер кожен орган центральної виконавчої влади має представити дорожню карту змін відповідно до елементів цієї нової стратегії. На думку прем'єр-міністра **Дениса Шмигала**, це мають бути комплексні, чіткі та публічні документи, доступні для широкого обговорення й дискусій. Головний орієнтир – трансформація країни за 10 післявоєнних років на основі нової економічної моделі, в якій серед інших орієнтирів є нова модель освіти та науки.

Так і кортить нагадати мудрі слова моєї бабусі **Ганни Мандич**: *«Наша справа гарна й нова, починаймо її знова».*

**Ярослав Яцків, академік НАН України,
головний редактор**

Можу перерахувати вже десяток спроб витворити таку модель еволюційної трансформації науково-технічної сфери України – від командно-адміністративної системи її управління до сучасної, ринково-орієнтованої.

Що ж, *«маємо, що маємо»*. І добре усвідомлюємо, що реаліями розвитку сучасної світової цивілізації є формування нового типу суспільства, що ґрунтується на знаннях та інформації. А сталі економічне піднесення будь-якої держави є можливим тільки за умови належного розвитку науки, технологій та інновацій. Але ми і в довоєнний період не змогли подолати ці перешкоди, які постали перед Україною на еволюційному шляху розвитку. А сьогодні йде війна і нові виклики вимагають нових рішень.

Я не буду повторювати своїх думок щодо стратегії розвитку наукової сфери України та оновлення системи її управління, які я неодноразово виголошував у публічному просторі. Очевидно, що Національну академію наук України очікують значні зміни. Хочеться вірити, що це буде позитивна перебудова, а не ліквідація (за задумом деяких зацікавлених осіб). Не можна рубати дерево, яке плодоносить.

Так і з Академією. Безперечно, її коріння потребує підживлення, засохлі гілки необхідно прибрати. Надто повільне оновлення вже не відповідає умовам сьогодення. Настав час прискорити омолодження. І я, як член Президії НАН України, не складаю з себе відповідальності за таке оновлення. Водночас у мене чомусь складається побоювання, що наукова спільнота НАН України настільки нині стомлена, що вона вже не може виконувати свою функцію «сторожового пса», який має гавкати раз у раз, щоби наукові керманічі не спали.

Говорити такі речі дуже неприємно, але хтось мусить це зробити і пропонувати хоча б узагальнені риси виходу з критичної ситуації, в якій опинилася НАН України. З авторів та шанувальників «Світогляду» склалася досить потужна е-«тусовка» для обговорення різних проблем наукової сфери. Пропоную створити на її базі волонтерський рух за порятунку науки України та її високотехнологічних розробок. Долучайтеся та подавайте пропозиції. Вже їх маємо декілька і плануємо до друку у наступному випуску журналу. ■